

Кімге: Есберген Раушан

**Ескарина Жанар Борашевна – «Кеңқияқ ауылдық округі аппараты
әкімі» ММ-нің бас маманы**

04.03.2025 ж

АНАЛИТИКАЛЫҚ ЖАЗБА

Темір ауданы Кеңқияқ ауылдық округінің әлеуметтік – экономикалық дамуы

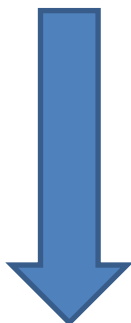
Ақтөбе облысы Темір ауданы Кеңқияқ ауылдық округі 2011 жылы құрылды. Округ құрамына Кеңқияқ және Бәшенкөл ауылдары кіреді. Кеңқияқ ауылдық округ аумағы - 43,9 мың гектарды құрайды. 2024 жылдың 1 қаңтарына аудан халқының жалпы саны – 6243 адамды құрады. Әкімшілік жағынан аудан 2 ауылдық елді мекенге бөлінген. Оның ішінде Кеңқияқ ауылы – тірек елді мекені.

Кеңқияқ ауылы өнеркәсіптік мұнайлы ауыл ретінде келешегі зор 187 елді мекеннің тізіміне енген.

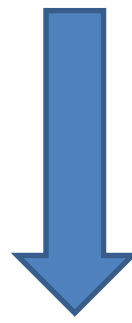
Ауданның әкімшілік орталығы – Кеңқияқ ауылы, облыс орталығынан 130 шақырым және облыс орталығы Ақтөбе қаласынан 230 шақырым жерде орналасқан.

№	Елді мекендердің атауы	Халық саны	Қашықтық аудан орталығынан
1.	Кеңқияқ	6218	130
2.	Башенкуль	25	146
Барлығы:		6243	-

Кеңқияқ ауылдық округінің мықты тұстары:

Қолайлы инвестициялық ахуал, жоғары инвестициялық белсенділік және күрделі салымдардың даму қарқыны жоғары.

Шағын және орта бизнесті дамыту үшін қолайлы жағдайлардың болуы.

Аудан орталығы – [Шұбарқұдық](#) кентінен оңтүстік-шығысқа қарай 74 км-дей жерде, [Темір өзенінің](#) оң жағалауындағы көкпек, қара жусан, бұйырғын өскен бозғылт қоңыр топырақты шөлейт белдемде орналасқан.

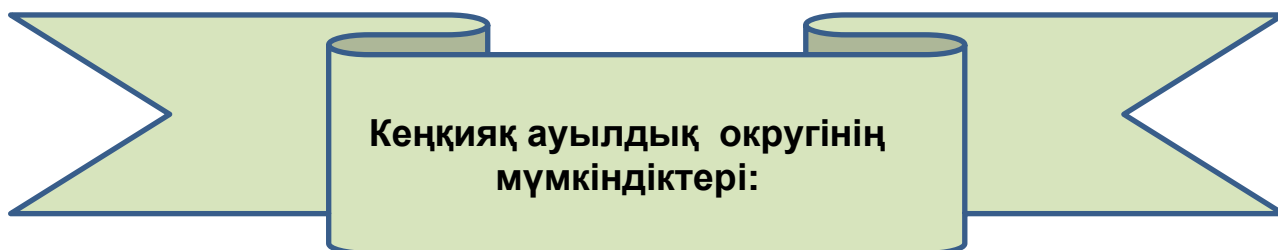
Бүгінгі күнге күн, округ тұрғындарын қамтамасыз ету орталықтандырылған ауыз сумен – **98%**, 2019 жылдан бастап 2022 жылға дейін Кеңқияқ ауылындағы су құбыры желілерін 792,0 млн. теңгеге қайта жөндеуден өткіздік.

Коммуналдық инженерлік желілердің жалпы ұзындығы құрайды **110 км**, оның ішінде **38 км** су құбыры, **72 км** электр желілері.

Ауылдық округте барлығы **20 көшелердің**, олардың жалпы ұзындығы – **29,0 км**. Жергілікті маңызы бар жолдардың тозуы мыналарды құрайды -53,5%.

Қоршаған ортаның ластануының пайда болуы, топырақ құнарлылығының төмендігі, ауыл шаруашылығы өндірісінің табиғи – климаттық жағдайларға тәуелділігі.

Өндіріс көлемін ұлғайту және ауыл шаруашылығы шикізатын өңдеу дәрежесін жақсарту, бюджет қаражатын пайдалану тиімділігін арттыру.

Азық - түлік өнімдерімен өзін – өзі қамтамасыз ету және ауылшаруашылық өнімдерін сату арқылы табыс алу.

ТҚС салу қажет.

Мал шаруашылығы өнімдерін өңдеу бойынша шағын цехтарды, Оның ішінде сүт және ет өңдеу цехтарын ашу.

Шаруа қожалығында мал басын және ет өнімдерін көбейту бойынша бизнес – жобалардың есебінен өсім күтілуде. Шағын құс фабрикаларын дамытуға қолайлы жағдай жасалған.

Кеңқияқ ауылдық округінің қауіптері мен тәуекелдері

Табиғи – климаттық жағдайлардың қолайсыз өзгеруі, су тапшылығының артуы, агрономия, ветеринария жетіспеуі.

Қысқа мерзімді табысқа, ресурстарды пайдалану кезінде ғылыми мамандары, механизаторлар, шопандардың – нұсқаулық нормаларды сақтамауға, қаражат тапшылығына, соның салдарынан жер, су, биологиялық ресурстардың, жануарлар мен өсімдіктердің генетикалық потенциалының әлсіруіне назар аудару керек.

Ауданда қатты тұрмыстық қалдықтарды өңдейтін кәсіпорындардың жоқтығынан қатты тұрмыстық қалдықтар қоршаған ортаға кері әсерін тигізуде.

Инженерлік инфрақұрылымы және коммуникациялары:

Елді – мекен атауы	Электрмен жабдықтау	Газбен жабдықтау	Сумен жабдықтау	Ұялы байланыс	Кең жолақты қолжетімділік (+/-)
Кеңқияқ	100 %	100%	100%	Актив, билайн, Ал тел, Теле2	+
Башенкуль	100%	–	–	Актив, Билайн	+

Ауылдық округтің жұмыс істеп тұрған әлеуметтік объектілері

Мектеп	Балабақша	Шағын орталық	ВА/ФАП/МП	Кітапхана	Ауылдық клуб	Стадион, Спорт залы
1	2	-	2	1	1	15

Барлығы 1 білім беру ұйымы бар, оның ішінде 1 орта сынып. Ауылдық округте 2 мектепке дейінгі ұйым бар.

Башенкөл елді мекенінде мектеп жасындағы балалардың қажетті санының болмауына байланысты қолданыстағы мектеп өз жұмысын 2017 жылдан бастап тоқтатты, сондай-ақ мектеп ғимараты күрделі жөндеуді талап етеді және аудандық білім бөлімінің теңгерімінде. Кеңқияқ ауылында 1969 жылдан бастап бір орта мектеп жұмыс істейді және күрделі жөндеу мен жаңғыртудан кейін ескі мектеп 2016 жылы 350 орындық мектепке дейінгі мекеме ("Зере" Балабақшасы) болып қайта құрылды.

1 жастан 6 жасқа дейінгі балаларды мектепке дейінгі тәрбиемен қамту 80,5% - 8, 3 жастан 6 жасқа дейін-100% -. құрады. Округ тұрғындарына 1977 жылы салынған 1 аурухана және Башенкөл ауылындағы 1 медициналық пункт медициналық көмек көрсетеді. Округте 1 жалпы практика дәрігері жұмыс істейді, жоғары санатты, күніне орта есеппен 45 адамды қабылдайды, сондай-ақ 2021 жылы аурухана УАЗ (об) маркалы 2 жедел медициналық жәрдем санитарлық автокөлігін сатып алды.

Кеңқияқ ауылдық 150 орындық мәдениет үйі 2009 жылдан бері жұмыс істейді, ауылдық кітапхана мәдениет үйінің ғимаратында орналасқан, оның кітап қоры 26 мыңнан астам кітапты құрайды. Округтегі спорттық инфрақұрылым: 4 футбол алаңы, 1 дене шынықтыру-сауықтыру кешені (ФОК) 2 ангар үлгісіндегі спорттық сауықтыру кешені, 6 воркаут және 1 хоккей корты түрінде ұсынылған, сондай-ақ мектеп жанында 1 спорт залы жұмыс істейді.

I. Адами ресурстар

2024 жылдан бастап халық санының динамикасы

	2020	2021	2022	2023	Динамика (± человек)
Кеңқияқ ауылдық округі	6115	6209	6326	6300	+185

Жас санаттары бойынша халық саны

Темір ауданы	Барлығы	6300
	0-5	1201
	6-17	1600
	18-29	1448
	30-62	1521
	63 жоғары	530

Жұмыспен қамту

Аулалар саны	Халық саны	Еңбекке қабілетті халық	оның ішінде жұмыспен қамтылғандар			Өзін-өзі жұмыспен қамтығандар	Жұмыссыздар	Еңбекке қабілетті зейнеткерлер
			Жалдамалы					
			Барлығы	Бюджет	Жеке			
1132	6300	2988	2498	420	2078	421	50	19
						Барлығы 471		

Азаматтардың әлеуметтік санаты

Округ атауы	АӘК алушылар		Зейнеткерлер	Көпбалалы	Мүмкіндігі шектеулі адамдар		
	отбасы	адам			I группа	II группа	III группа
Кеңқияқ ауылдық округі	9	27	530	66	15	38	43

II. Жер қоры

Ауданның жалпы ауданы, га	Елді мекеннің жерлері, га	Ауыл шаруашылығы кәсіпорындарына бекітілген Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлер				Босалқы жерлер, га			Барлығы, га
		Ауыл шаруашылығы кәсіпорындарының саны	Барлығы, га	Егістік, га	Жайылымдар, га	Барлығы	Егістік жарамды	Жайылымдар	
43 932	16 884	11	17 792	-	17 792	9 219	0	9 219	37

Ауылдық округ бойынша барлығы 43 932 га, оның ішінде 37 га ауыл шаруашылығын жүргізуге жарамды игерілмеген жерлер бар.

Округтің ірі жер иелері

№	Атауы компаниялар	Жер көлемі, га	Оның ішінде		Нақты. Орташа 3 жыл ішінде пайдаланылды		Оның ішінде	
			Егістік жер	Жайылымдар		Егістік жер	Жайылымдар	
1	КХ «Тельман»	10 300	0	10 300	10300	-	10300	
2	КХ «Канат»	2 000	0	2000	2000	-	2000	
3	КХ «Башен»	1 169	0	1 169	1169	-	1169	
4	КХ «Сункар»	1 000	0	1 000	1000	-	1000	
5	КХ «Мурат»	980	0	980	980	-	980	
6	КХ «Талап»	804	0	804	804	-	804	
7	КХ «Жайран»	600	0	600	600	-	600	
8	КХ «Дастан»	307	0	307	307	-	307	
9	КХ «Нур»	302	0	302	302	-	302	
10	КХ «Орынбасар»	267	0	267	267	-	267	
11	КХ «Куатбек»	100	0	100	100	-	100	
	Барлығы	17829	-	17829	17829		17829	

III. Ауыл шаруашылығы

Кеңқияқ ауылдық округі ауыл шаруашылығы-мал шаруашылығы саласына маманданған.

Жалпы өндіріс көлемінде өсімдік шаруашылығы -6,5%, мал шаруашылығы -93,4%, құс шаруашылығы 0,1% құрайды.

Ауыл тұрғындарының жеке ауласында негізінен 2-3 бас ұсталады. Ет пен сүт өнімдеріне деген өз қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін мал ұстайды.

Кеңқияқ ауылдық округі бойынша сүтті бағыттағы 986 бас ІҚМ бар. Оның ішінде сауын сиырлардың саны 458 басты құрайды. Ауыл тұрғындары жылына орта есеппен 55,5 тонна сүт, 92,4 тонна қаймақ, 92,4 тонна май, 90,6 тонна айран және 38,8 тонна сүзбе өндіреді.

Шаруа қожалықтары өздерін толығымен шөппен қамтамасыз етеді. Округ бойынша Кеңқияқ ауылдық округінде мал қыстау үшін 19,502 мың тонна жоспар бойынша 18 223 мың тонна шөп дайындалды. Қамтамасыз ету 100,1% құрайды.

IV. ШОБ дамыту

Ауданның кәсіпкерлік саласында тіркелген шағын және орта бизнес субъектілерінің жалпы саны 402 бірлік, оның ішінде қолданыстағы 390 бірлік.

Жұмыс істеп тұрған ШОБ субъектілері

ЖШС	ЖК	КХ	ӘКК
16	302	72	0

Ауылдық округ аумағында 8 серіктестік жұмыс істейді: "Адаойл" ЖШС, "Батыс Мұнай" ЖШС, "Ай-си-тв" ЖШС, "СНПС-АТК" ЖШС, "М Техсервис" ЖШС, "Техногаз" ЖШС, "Энергожүйе" ЖШС, "АлтейсПетролиум" ЖШС, сондай-ақ аумағында округтерде мұнай өндірумен айналысатын 6 мұнай компаниясы жұмыс істейді.

VI. Қорытынды

Жоғарыда айтылғандарды қорытындылай келе, ауылды әлеуметтік объектілермен және инженерлік инфрақұрылыммен қамтамасыз ету жағдайы "орта деңгейде" екенін атап өткен жөн.

Алайда, барлық қажетті әлеуметтік инфрақұрылымның (мектептер, балабақшалар, амбулаториялар, клубтар мен кітапханалар) оң өсу серпініне қарамастан, ауылдағы өмір сүру жағдайлары инженерлік инфрақұрылымды кешенді және жүйелі дамытуды талап етеді.

Қайта өңдеу саласы болмағандықтан, ауылшаруашылық кірісі маусымдық сипатқа ие. Округтің әлеуметтік-экономикалық әлеуетін ескере отырып, "ауыл аманаты" тұжырымдамасы шеңберінде елді мекенді дамыту қажет.

1. Жылдық 2,5% жеңілдікті кредиттер беру;

2. Тауар кредиттерін беру;

3. Барлығына несие беру құралдарын қолдану кеңірек жұмыс істеп тұрған қаржы институттарының

4. "Абаттандыр ауыл"

5. Бюджет қаражаты есебінен ауылды дамытудың кешенді жоспары

<https://auyl-aktobe.kz/>

<kk.wikipedia.org>